

	MESTSKÉ ZASTUPITEĽSTVO MESTA BREZNA	Číslo poradia: 13
	15. DECEMBER 2021	Číslo spisu: MsÚ-2021/13069

Správa o plnení Komplexnej stratégie riešenia rómskej problematiky na roky 2016-2022 za rok 2020

Materiál obsahuje:

1. Návrh na uznesenie
2. Správa o plnení Komplexnej stratégie riešenia rómskej problematiky na roky 2016-2022 za rok 2020

Materiál sa doručuje:

1. Primátor mesta
2. Zástupca primátora mesta
3. Poslanci mestského zastupiteľstva
4. Hlavná kontrolórka mesta Brezna
5. Prednosta mestského úradu
6. Vedúci odborov mestského úradu
7. Zapisovateľka
8. Komisie:
  - pre sociálnu a zdravotnú starostlivosť o občanov pri MsZ mesta Brezna

Počet listov:

Počet príloh:

Dátum vyexpedovania materiálu:

Predkladá: JUDr. Tomáš Abel, PhD. funkcia: primátor mesta Brezna	Podpis:
Vypracoval: PhDr. Janka Lemberková funkcia: vedúca OSO	Podpis:

MESTSKÉ ZASTUPITEĽSTVO MESTA BREZNA

15. DECEMBER 2021

NÁVRH NA UZNESENIE

Číslo poradia: 13

Správa o plnení Komplexnej stratégie riešenia rómskej problematiky na roky 2016-2022 za rok 2020

Mestské zastupiteľstvo mesta Brezna

I/ berie na vedomie

Správu o plnení Komplexnej stratégie riešenia rómskej problematiky na roky 2016-2022 za rok 2020

Správa o plnení Komplexnej stratégie riešenia rómskej problematiky na roky 2016-2022 za rok 2020

Komplexná stratégia riešenia rómskej problematiky na roky 2016-2022 bola schválená MsZ dňa 21.9.2016 uznesením č. 97/2016. Je prístupná na webovej stránke mesta, na požiadanie klientov a verejnosti v písomnej podobe na Odbore starostlivosti o obyvateľa. Plnenie dokumentu je rozdelené na obdobia jednotlivých rokov až do doby jeho platnosti. Dokument sa zaoberá problémami v oblasti bývania, zdravia a infraštruktúry, vzdelávania, sociálnych služieb a zamestnanosti. V každej z riešených oblastí bola stanovená priorita ktorú chceme dosiahnuť, z ktorej vyplývajú jednotlivé ciele a následne špecifické ciele a opatrenia. Opatrenia boli premietnuté do akčných plánov na obdobia jednotlivých rokov.

Predkladáme správu o plnení opatrení za rok 2020:

1. Bývanie zdravie a infraštruktúra

Priorita: Zvýšením osobnej zodpovednosti eliminovať problém neprispôsobivosti a znížiť napätie medzi minoritou a majoritou

Cieľ 1: Zastaviť nárast nelegálnych stavieb, sledovať migráciu rómskeho obyvateľstva a nelegálne bývanie

Špecifický cieľ: 1.1 Pravidelný monitoring lokalít

Opatrenia:

1.1.1 Mapovať a eliminovať výskyt čiernych stavieb a nelegálnych skládok

Hodnotené za rok 2018, plnenie prebieha

1.1.2 Legalizácia obydľí

V roku 2020 neboli vydané žiadne dodatočné povolenia na stavby v rómskych osídleniach.

1.1.3 Odstraňovať nelegálne rómske obydlia

Odborom životného prostredia a stavebného poriadku bolo v roku 2020 oznámených 1 štátny stavebných dohl'ad. V konaní bola celkovo 1 stavba. Dobrovoľne neboli odstránené žiadne stavby.

1.1.4 Odstraňovať nelegálne skládky

Terénni sociálni pracovníci pri návštevách jednotlivých lokalít pravidelne uskutočňujú osvetu zameranú na aktiváciu pri skvalitňovaní bývania, úprave okolia a udržiavania čistoty v blízkosti obydľí. V každej lokalite sa v súčinnosti s TS Brezno, MsP Brezno, OO PZ organizujú sezónne brigády zamerané na likvidovanie skládok odpadu, čistenie svahov potokov, prístupových ciest a trávnatých plôch v blízkosti obydľí. Brigády boli organizované aj v mimoriadnych termínoch, kedy to vyžadoval nežiadúci stav v lokalite. Pri výskyte nelegálnej skládky TSP poskytli poradenstvo ohľadne postupu pri jej likvidácii v spolupráci s pracovníkmi TS – Brezno. V roku 2020 bolo vydaných 18 výziev k odstráneniu nelegálnych skládok.

Cieľ 2: Zlepšiť prístup k bývaniu segregovaných skupín s dôrazom na sociálne bývanie

Špecifický cieľ: 2.1 Výstavba bytov nižšieho štandardu s aktívnym zapojením sociálne vylúčených občanov

Opatrenia:

2.1.1 Vytipovanie vhodných lokalít

Splnené

2.1.2 Vypracovať projektovú dokumentáciu

Projektová dokumentácia je spracovaná, mesto podalo žiadosť o nenávratný finančný príspevok na výstavbu bytov v systéme prestupného bývania v lokalite Hlavina.

2.1.3 Vypracovať vzorovú projektovú dokumentáciu na výstavbu bytov nižšieho štandardu

nerelevantné

2.1.4. Vytipovať rodiny budúcich nájomníkov a zapojiť ich do procesu výstavby

T.č. opatrenie neplnené, jeho realizácia začne po schválení NFP a zahájení výstavby.

2.1.5 Vytipovať byty vo vlastníctve mesta v rámci opravy existujúceho bytového fondu na realizáciu sociálneho bývania

Zatiaľ nesplnené – termín až do roku 2022

2.1.6. Vytvoriť systém prestupného bývania

Materiál „Systém bývania s prvkami prestupného bývania v meste Brezno“ bol spracovaný v súvislosti s výzvou uvedenou v bode 2.1.2 a po realizácii výstavby nájomných bytov bude implementovaný do praxe.

Špecifický cieľ: 2.2 Riešiť problém infraštruktúry

Opatrenia:

2.2.1 Rekonštrukcia ciest a chodníkov

V roku 2020 Technické služby mesta Brezno opravili výtlky na vozovke v lokalite Hlavina a v lokalite Lesná bol položený nový asfaltový kryt vozovky.

2.2.2 Sfunkčnenie a dobudovanie kanalizácie

V roku 2020 sa v lokalitách MRK kanalizácia nebudovala.

2.2.3 Budovanie a údržba verejného osvetlenia

V roku 2020 sa v lokalitách MRK uskutočňovala údržba verejného osvetlenia v lokalitách Stromová a Vrbová.

2.2.4. Zabezpečenie prístupu k pitnej vode

Prístup k pitnej vode je zabezpečený vo všetkých lokalitách.

Špecifický cieľ: 2.3 Zaviesť systém bezpečnosti a verejného poriadku

Opatrenia:

2.3.1. Pravidelný odvoz KO v častejších intervaloch

Z jednotlivých lokalít sú kontajnery s objemom 1100 litrov vyvážané Technickými službami mesta Brezno 2 x mesačne. V lokalitách s vyšším počtom príslušníkov MRK sa veľkoobjemové kontajnery vyprázdňujú dvakrát v týždni. V prípade potreby aj častejšie. Dva krát ročne sú v rámci jarneho a jesenného upratovania pristavované veľkoobjemové kontajnery vo všetkých lokalitách.

2.3.2 Vyvodzovať zodpovednosť voči fyzickým osobám porušujúcim zákon o nakladaní s odpadom a znečisťovaní životného prostredia

V roku 2020 bolo pracovníkmi Odboru životného prostredia na základe zistenia nežiadúceho stavu znečisťovania životného prostredia uskutočnených 18 obhliadok v teréne a 1 začaté konanie. Uložená bola aj jedna sankcia. Na náklady mesta boli odstránené nelegálne skládky v lokalite Vrbová, Stromová a Predné Halny.

2.3.3 Zaviesť kamerový systém

V súčasnosti je mestským kamerovým systémom pokrytá lokalita Vrbová a Stromová. Na dianie v uliciach Brezna dohliadalo 12 digitálnych zariadení. V pláne je rozšíriť kamerový

system do viacerých lokalít mesta, no k realizácii doposiaľ nedošlo. Kamerový systém by mal monitorovať najproblémovejšie lokality.

2.3.4. Zaviesť rómske občianske hliadky

V meste Brezno bol od decembra 2017 do júna 2019 (pokračuje kontinuálne ďalej) realizovaný projekt „Miestna občianska poriadková služba I“ v rámci ktorého bolo vytvorených 6 pracovných miest, z toho 3 pre príslušníkov MRK. Od 1. júla 2019 uvedený projekt pokračuje do 30.09. 2022. Zamestnaných je 10 príslušníkov, z toho 5 príslušníkov je MRK. Cieľom projektu je zabezpečiť poskytovanie sociálnych a asistenčných služieb prostredníctvom činností miestnej poriadkovej služby v súčinnosti s Policajným zborom SR a Mestskou políciou Brezno.

Za rok 2020 boli hliadky súčinné pri riešení nasledovných problémov:

- 3 prípady v oblasti ochrany maloletých a mladistvých osôb v spolupráci s políciou
- 228 prípadov v oblasti podpory dochádzky do školy u maloletých osôb
- 254 prípadov v oblasti ochrany životného prostredia,
- 4 prípady konfliktov medzi osobami z MRK a väčšinovým obyvateľstvom
- 98 prípadov konfliktov medzi MRK a väčšinovým obyvateľstvom pomocou hliadky mestskej polície prípadne PZ SR
- 2 hlásenia na PZ SR/mestskú políciu o pohybe cudzích osôb , alebo motorových vozidiel v obci
- 5 spoluorganizovaných podujatí v meste

V roku 2020 neboli riešené žiadne problémy v oblasti ochrany majetku, ochrany zdravia a života, ani hlásenia z podozrenia na nelegálny odber elektrickej energie.

2.3.5 Medializácia podniknutých opatrení, vyzdvihnutie pozitívnych príkladov

V roku 2020 bola medializácia zameraná najmä na oboznámenie občanov o termínoch sezónneho upratovania (termínov pristavení VOK v jednotlivých častiach, uliciach a lokalitách mesta Brezno).

Výzvy občanov k zodpovednému prístupu k nakladaniu s odpadom, upozornenie na riziká spojené so vznikom nelegálnych skládok, vyzdvihnutie činnosti pracovníkov TS - Brezno, predovšetkým príslušníkov MRK, pri čistení vstupu do mesta, likvidácii odpadu z okolia prístupových ciest.

Cieľ 3: Zvýšiť úroveň finančnej gramotnosti a zaviesť tréningové programy finančnej gramotnosti

Špecifický cieľ: 3.1 Riešenie problému neplatičstva

Opatrenia:

3.1.1 Uplatňovať inštitút osobitného príjemcu

Inštitút osobitného príjemcu uplatňujeme v priemere ročne u 1 272 prijímateľov, z toho 204 poberateľov dávky v hmotnej núdzi, 180 poberateľov rodičovského príspevku a 888 poberateľov prídavku na dieťa.

Na základe dohody s prijímateľom mesačne vykonávame zrážky predovšetkým na zabezpečenie potrieb maloletých detí:

- cestovné do školy (školský autobus zriadený v spolupráci mesto a SAD) 790,40 Eur za 3 108€ prepravených detí. A celkovo sa školským autobusom za rok 2020 prepravilo 6 391 detí.
- nedoplatky za učebné pomôcky pre Špeciálnu základnú školu v Brezne a ZŠ v Brezne vo výške 2 619,50 Eur za 187 detí, ZŠ s MŠ Karola Rapoša vo výške 80,08€ za 6 detí, ZŠ s MŠ MPČL 35 vo výške 49,80€ za 3 deti.
- strava a ubytovanie v internátnych školských zariadeniach pre 2 deti vo výške 240 Eur
- zabezpečenie plnenia vyživovacej povinnosti 6 deťom umiestneným v ústavnej starostlivosti vo výške 409,25 Eur

Za neplnenie povinnej školskej dochádzky, ktorá prekročila 60 neospravedlnených vyučovacích hodín v priebehu jedného šk. roka bolo v šk. r. 2019/2020 v priestupkovom konaní riešených 12 prípadov, s uložením finančnej sankcie 16. V týchto prípadoch taktiež na základe dohody s prijímateľom dávky motivujeme klientov k splateniu pokút. V šk.roku 2019/2020 sme zaznamenali 100% uhradených pokút vo výške 240 Eur.

3.1.2 Zefektívniť výkon osobitného príjemcu – vecná forma dávky

V súvislosti s účelnosťou využívania dávok v hmotnej núdzi, štátnych soc. dávok a prídavku na dieťa boli v pravidelných intervaloch vykonávané rôzne prednášky a besedy, ako správne nakladať s finančnými prostriedkami. Klientom z dôvodu zanedbávania starostlivosti o dieťa, ktorá sa dlhodobo nezlepšovala, bola v minulosti časť dávky v hmotnej núdzi a rodičovského príspevku vyplácaná vecnou formou. V roku 2020 sa vecná forma vyplácania dávky

v hmotnej núdzi a rodičovského príspevku z dôvodu pandémie COVID 19 nemohla realizovať.

3.1.3 Zefektívniť splácanie dlhov – záväzkov voči mestu – uzatvárať splátkové kalendáre a motivovať k dodržiavaniu finančných pravidiel

Terénni sociálni pracovníci počas výkonu svojej práce v teréne pravidelne uskutočňujú osvetu zameranú na zodpovedný prístup k úhrade svojich záväzkov, dlhov a nedoplatkov voči mestu (KO, nájomné). Motivujú klientov k pravidelným mesačným splátkam a k efektívnemu hospodáreniu s finančnými prostriedkami za účelom znižovania dlhov. Najmä prijímatelia dávok a rodičovského príspevku cez inštitút osobitného príjemcu mesačne splácajú podlžnosti voči mestu spojené s neuhrádzaním poplatku za komunálny odpad. V roku 2020 bola takto splatená suma 2 571 Eur.

V roku 2020 sa exekučne vymohlo 49 726,37 EUR. Z celkového počtu 520 exekučných konaní bolo 148 exekučných konaní v roku 2020 ukončených. Neukončených exekučných konaní k 31.12.2020 zostalo 372.

Z tohto počtu bolo 62 ukončených exekučných konaní u marginalizovaných skupín. Ukončených exekúcií vymožením bolo 14 konaní – vymohlo sa 1807,26 €. Ukončených exekúcií z titulu osobného bankrotu bolo 41 konaní.

Vymáhaním dlhov exekučným konaním sa aj v roku 2020 dosiahol pozitívny efekt. Po schválení zákona o osobnom bankrote riešia dlžníci aj záväzky voči mestu vyhlásením osobného bankrotu a prostredníctvom súdneho konania. Očakáva sa, že príslušníci MRK budú uvedenú možnosť oddlženia využívať aj naďalej.

Špecifický cieľ: 3.2 Vzdelávanie v oblasti finančnej gramotnosti

Opatrenia:

3.2.1 Povinná účasť obyvateľov nájomných bytov na vzdelávaní v súvislosti s hospodárením s finančnými prostriedkami a nakladania so zvereným majetkom

Začiatkom roka 2020 sa pre obyvateľov rôznych lokalít uskutočnila prednáška na tému finančná gramotnosť. Uvedená vzdelávacia aktivita bola realizovaná z dôvodu vzniku vysokých nedoplatkov a neefektívneho hospodárenia s finančnými prostriedkami. Cieľom bolo priblížiť možnosti finančného hospodárenia v rodine s dôrazom na pravidelnú úhradu nájmu a nákladov spojených s bývaním.

Prednášky sa zúčastnilo 14 osôb.

3.2.2 Realizovať povinné vzdelávacie kurzy v oblasti finančnej gramotnosti („Rodinný rozpočet“, „Vedenie domácnosti“, „Platobná disciplína“)

TSP pri svojom výkone práce pravidelne v roku 2020 uskutočňovali osvetu zameranú na efektívne hospodárenie s finančnými prostriedkami, na hospodárne vedenie domácnosti. Klientov motivovali k zodpovednému prístupu k úhradám svojich záväzkov v rámci prevencie vzniku dlhov a nedoplatkov a tým predchádzať zhoršeniu kvality života rodiny.

Cieľ 4: Zvýšením vnútornej motivácie MRK k riešeniu svojej situácie zlepšiť vzťahy medzi minoritou a majoritou

Špecifický cieľ: 4.1 Prispôsobivým príslušníkom MRK nastaviť systém uľahčenia integrácie

Opatrenia:

4.1.1 Pomoc mesta pri uplatnení sa na trhu práce

TSP pravidelne poskytuje záujemcom o zamestnanie z radov MRK asistenciu pri napísaní žiadostí o prijatie do zamestnania a životopisov. Priebežne počas celého roka vyhľadávajú prostredníctvom internetu voľné pracovné miesta. Asistujú pri telefonickom oslovovaní potencionálnych zamestnávateľov v závodoch v blízkom okolí, ako aj pri výberových konaniach. Klienti sú opakovane motivovaní k zamestnaniu, aby zabezpečili zvýšenie príjmu do rodiny vlastnou prácou. TSP pravidelne uskutočňovali osvetu zameranú na výhody, ktoré prináša uzavretie riadnej pracovnej zmluvy – zdravotné poistenie, stravné lístky, daňový bonus a rôzne iné benefity, ktoré poskytujú zamestnávatelia.

4.1.2 Motivácia nefinančnou odmenou

TSP pravidelne organizuje kultúrno-spoločenské podujatia, stretnutia viacerých cieľových skupín a výstavy, v rámci ktorých sa prezentujú talenty mal. detí prevažne zo znevýhodneného prostredia. Motivovaní sú rôznymi cenami, spomienkovými predmetmi a vyzdvihnutím dosiahnutých výsledkov. V roku 2020 sa z dôvodu pandemickej situácie nemohlo uskutočniť žiadne kultúrno – spoločenské podujatie.

4.1.3 Budovanie športových plôch v upravených lokalitách na efektívne využívanie voľného času

Zatiaľ nesplnené, termín plnenia do roku 2022

Cieľ 5: Zvýšiť úroveň vedomostí v oblasti starostlivosti o zdravie

Špecifický cieľ 5.1 Realizovať osvetu v oblasti zdravia a zdravotných rizík u detí a dospelých

Opatrenia:

5.1.1 Realizovať vzdelávanie s problematikou plánovaného rodičovstva a sexuálnej výchovy

V roku 2020 sa z dôvodu pandemickej situácie neuskutočnila žiadna odborná prednáška zameraná na problematiku plánovaného rodičovstva.

5.1.2 Zvýšiť úroveň vedomostí v oblasti očkovania, šírenia infekčných ochorení a osobnej hygieny

V roku 2020 bola uskutočnená odborná prednáška na tému ústna hygiena s počtom účastníkov 22. Formou informačných letákov bola uskutočnená osвета zameraná na prevenciu šírenia ochorenia COVID 19. TSP počas svojho výkonu v teréne denne uskutočňujú osvetu a poskytujú poradenstvo zamerané na vyššie uvedenú problematiku. Prostredníctvom občasníka „Tereňáčik“ sú obyvatelia lokalít informovaní nie len o aktualitách dotýkajúcich sa bežného života, ale je vykonávaná aj osвета zameraná na starostlivosť o deti, kde sme sa zaoberali aj povinným očkovaním.

5.1.3 Posilňovať rodičovské kompetencie a zodpovednosť v oblasti starostlivosti o zdravie detí

V roku 2020 sme spolupracovali intenzívne s organizáciou Zdravé regióny a ich asistentom osvety zdravia na posilnení rodičovských kompetencií v problémových rodinách zameraných najmä na zdravie detí – očkovanie, dodržiavanie liečebného režimu, pomoc rodinám s deťmi s chronickými ochoreniami, riešenie problému svojvoľného opúšťania pôrodnice matkami.

2. Vzdelávanie

Priorita: Skvalitniť systém vzdelávania a starostlivosti v rannom detstve s dôrazom na zvýšenie vzdelanostnej úrovne MRK v meste

Cieľ 6: Zvýšiť úroveň vzdelania MRK v meste

Špecifický cieľ 6.1 Zlepšiť podmienky a systém vzdelávania pre MRK

Opatrenia:

6.1.1. Zriadiť, vybudovať materskú školu od 3. roku veku dieťaťa

Mesto Brezno podalo žiadosť o nenávratný finančný príspevok v rámci výzvy „Výstavba predškolských zariadení v obciach s prítomnosťou MRK“. Žiadosť bola schválená, zmluva je podpísaná

6.1.2 Iniciovat' zavedenie povinnej predškolskej prípravy zmenou legislatívy do 18.roku dieťaťa

Povinná predškolská príprava platí od septembra 2021.

6.1.3 Zvýšiť počet detí MRK v predškolských zariadeniach

V meste Brezno, ZŠ s MŠ Pionierska 2 sa od 1.10.2018 do 31.10.2020 sa realizoval aj Národný projekt Podpora predprimárneho vzdelávania detí z MRK. Projekt od 1.11.2020 kontinuálne pokračuje ďalej. Materskú školu, Hradby 9 navštevovalo v roku 2020 päť detí, z toho sú traja chlapci a dve dievčatá. V rámci projektu je zamestnaný v riadnom pracovnom pomere 1 asistent učiteľa.

Táto materská škola pracuje s projektami:

Národný projekt Inklúzie v Materských školách/NP PRIM – Projekt inklúzie v MŠ/ „Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít“

- triedne projekty- pohybové: Pohyb hravý, veselý a zdravý; Malí umelci; Regionálna výchova „Na ľudovú nôtu“; Tajomstvo môjho zdravia; Farebný týždeň zdravia; Srdce na dlani; Rozvíjajúce cvičenia reči detí predškolského veku, Dychové a relaxačné cvičenia, Zumba, Lego dacta, Múdre hranie

Ďalšie aktivity materskej školy:

- Hudobné predstavenie „Ujo Doremino s hudbou okolo sveta.“
- Logopedická depistáž
- Deň čertíkov, Mikuláš
- Testy školskej zrelosti
- Fašiangový karneval
- MDD športové súťaže na školskom dvore, Zumba
- Meranie zraku deťom -očná optima Emma Crystal,s.r.o.
- Beh olympijského dňa na štadióne
- Fotenie detí
- Tvorivé dielne s jesennou, zimnou, jarnou a letnou tematikou
- Interaktívna výstava v horehronskom múzeu KOLESO – vedecká hračka
- Svetový deň hry – Hra s legom

- Účasť vo výtvarných súťažiach a umiestnenia
- Zber papiera
- Popoludnie s knihou

Ostatné plánované akcie sa neuskutočnili z dôvodu obmedzenej prevádzky MŠ z dôvodu pandémie COVID-19. Aktivity sa zaznamenávajú a dokumentujú vo fotoalbumoch materských škôl. MŠ spolupracuje so zamestnancami mesta Brezno, ktorí vychádzajú v plnej miere v ústrety pri hľadaní východísk pri riešení problémov s marginalizovanými skupinami.

6.1.4 Rozšíriť systém praktického vzdelávania pre deti a dospelých

V roku 2020 nesplnené, termín plnenia do roku 2022

6.1.5 Iniciovat' v rámci vzdelávania na stredných odborných školách na území mesta vzdelávacie programy pre deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami s cieľom získať praktické zručnosti pre uplatnenie sa na trhu práce

V roku 2020 nesplnené, termín plnenia do roku 2022

6.1.6 Skvalitnenie mimoškolskej činnosti (zamerať sa na prípravu na vyučovanie)

V spolupráci s neziskovou organizáciou MISERICORDIA, n.o. Brezno boli vytvorené podmienky na prípravu detí na vyučovanie v Centre pre dieťa a rodinu v Brezne.

V popoludňajších hodinách podľa potreby prebiehali činnosti zamerané predovšetkým na prácu s deťmi predškolského a školského veku, s mládežou a aj s rodičmi detí. Deti sa pripravovali na školské vyučovanie a zúčastňovali sa voľnočasových aktivít. Všetky aktivity prebiehali v obmedzenom režime z dôvodu prebiehajúcej epidemiologickej situácie súvisiacej s COVID 19.

Cieľ 7: Eliminácia záškoláctva

Špecifický cieľ : 7.1 Zlepšiť zanedbávanie povinnej školskej dochádzky

Opatrenia:

7.1.1 Efektívne využívať nástroje na elimináciu záškoláctva a viesť rodičov k plneniu rodičovských kompetencií v oblasti výchovy a plnenia PŠD

Mesto Brezno v rámci výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany a kurately sa zameriava na riešenie rôznych problémov vyskytujúcich sa v rodinách. Jedným z nich je aj oblasť zanedbávania povinnej školskej dochádzky. V roku 2020 bolo doručených 12 podnetov z Úradu práce sociálnych vecí a rodiny na prešetrenie pomerov v rodine z dôvodu zanedbávania povinnej školskej dochádzky. Problém je riešený priamo vykonávaním sociálneho poradenstva v rodinách, ale zaviedli sme aj nové formy boja so záškoláctvom, ktoré sú určené pre rodičov aj deti. Napriek vykonávaným opatreniam má problém záškoláctva stúpajúcu tendenciu. Snažíme sa zistiť príčiny, ktoré dieťa k vymeškávaniu vyučovania vedú, akým spôsobom a s kým trávi svoj voľný čas. Samotný problém je však najmä v rodičoch, v ich nezáujme a nedostatku osobnej zodpovednosti za riadnu výchovu svojich detí. Všetky vykonávané aktivity sú len na báze dobrovoľnosti, preto aj účasť na programoch je nízka. V roku 2020 bola zrealizovaná odborná prednáška zameraná na predchádzanie záškoláctva a plnenie povinnej školskej dochádzky, ktoré boli určené rodičom s deťmi s problémom plnenia PŠD.

7.1.2 Dôsledne uplatňovať sankcie pri neplnení PŠD vrátane trestno-právnej zodpovednosti rodičov

Pri neplnení povinnej školskej dochádzky keď neospravedlnená absencia dieťaťa prekročí 15 hodín, škola dáva podnet na UPSVR a tento rozhodne o ustanovení osobitného príjemcu prídavku na dieťa. Rodičia dostanú poukaz v príslušnej hodnote, ktorý musia využiť v určenej predajni na zakúpenie a zabezpečenie potrieb pre deti.

Za neplnenie povinnej školskej dochádzky (viď v texte vyššie), ktorá prekročila 60 neospravedlnených vyučovacích hodín v priebehu jedného šk. roka, bolo v šk. r. 2019/2020 a 2020/2021 v priestupkovom konaní riešených 12 prípadov. Na OO PZ boli odstúpené 2 prípady, nakoľko počet vymeškaných neospravedlnených hodín prekročil hranicu 100 hodín v priebehu jedného školského roka.

7.1.3 Podpora prevenčných vzdelávacích programov a voľnočasových aktivít v školských zariadeniach

Na základných školách pracujú koordinátori rôznych činností:

- koordinátor rodinnej výchovy
- koordinátor zdravej školy
- koordinátor protidrogovej prevencie

-koordinátor environmentálnej výchovy

-koordinátor ľudských práv

Koordinátori pravidelne vyhotovujú správu činnosti a predkladajú vedeniu školy. Svoju činnosť vykonávajú formou besied, prednášok, krúžkov a záujmových útvarov, v ktorých sa zameriavajú na rôzne vzdelávacie programy.

1x ročne organizujú koncert zameraný na protidrogovú činnosť. Na začiatku školského roka vypracúvajú dotazníky zamerané na šikanu a protidrogovú činnosť, ktoré sa odborne vyhodnocujú a s dôrazom na ich výsledky sa pristupuje k riešeniu zistených problémov v jednotlivých kolektívoch tried. Koordinátori v spolupráci s odborníkmi vykonávajú protipožiarnu prevenciu formou besied a praktických ukážok. V spolupráci s pracovníkmi OO PZ (preventisti, policajní špecialisti pre prácu s komunitami, psovodi) koordinátori organizovali prednášky a besedy zamerané na vypuklé a aktuálne témy (kriminalita mládeže, šikana v školách, diskriminácia, protipožiarné opatrenia a pod.).

V spolupráci s pracovníkmi KC Banská Bystrica koordinátori ZŠ s MŠ Pionierska 2 niekoľkokrát ročne organizujú taktiež besedy zamerané na rozvoj kritického myslenia v rámci projektu „Školy za demokraciu“- prostredníctvom tohto projektu sa v spolupráci s Centrom komunitného organizovania sa žiaci zapojili do aktivít, ktoré boli zamerané na rozvoj kritického myslenia. Online formou prostredníctvom programu ZOOM boli uskutočnené štyri stretnutia s aktivistami CKO a Amnesty International Slovensko.

Cez projekt „Chuť žiť“ koordinátori učia žiakov udržať si kontrolu nad svojim stravovaním, problémy mentálnej anorexie a bulímie. V škole sa osvedčilo aj fungovanie školského parlamentu, ktoré vedie žiakov k zodpovednosti pri plnení si svojich úloh a pri spoločnom riešení problémov.

Detský čin roka - sa tento rok uskutočnil pre COVID 19 dištančnou formou a žiaci hlasovali za príbeh, ktorý ich najviac zaujal.

Žiaci z marginalizovaných skupín pracovali v krúžkoch Múdre hlavičky, Futbalovom krúžku, Šikovníček, Výtvarníček. V dôsledku COVIDU 19 sa vzdelávali žiaci aj dištančne. Pani učiteľky im pripravovali pracovné listy, ktoré im zasielali poštou a vypracované ich vracali najprv na mestský úrad a neskôr vložili do poštovej schránky na škole. Počas pandémie jedna pani učiteľka ušila svojim žiakom aj rúška.

V SZŠ Brezno majú koordinátori rodinnej a právnej výchovy pripravené aj výtvarné programy, kde formou umenia prezentujú vzťah k iným počas bežných sviatkov v roku. V spolupráci s OZ organizujú odborné prednášky zamerané na prevenciu závislosti „Stop drogám“ a v spolupráci s pracovníkmi projektu „Zdravé regióny“ žiaci absolvovali viaceré

odborné prednášky v oblasti zdravého životného štýlu. Odborné prednášky a besedy taktiež organizovali v spolupráci s pracovníkmi OR HaZZ Brezno a OO PZ Brezno.

ZŠ s MŠ na MPČL organizovali prednášky na prevenciu záškoláctva a na riešenie problémov pri plnení PŠD žiakov. Veľmi obľúbené sú každoročné praktické ukážky hasenia požiarov, či práce psovodov v rámci riešenia problémov kriminality a drogových trestných činov.

V rámci preventívnych aktivít zameraných na žiakov, žiakov z MRK sme realizovali nižšie uvedenú primárnu prevenciu:

- nástenka Vlastnosti človeka, žiaka „Čo zaseješ, to žneš
- Ponožková výzva - podujatie pri príležitosti Svetového dňa Downovho syndrómu,
- v rámci preventívnych opatrení realizácia nástenky „Marihuana"
- prednáška v spolupráci s PZ BR, PhDr. Slávka Piliarová – odbor prevencie. Prednáška „Šikanovanie " pre žiakov 5. a 6. ročníka
- pri príležitosti Svetového dňa hygieny rúk online prednáška v spolupráci RÚVZ so sídlom BB pre žiakov 1. – 5. ročníka v trvaní jednej vyučovacej hodiny
- prednáška „Dospievanie" pod vedením Mgr. Valérie Vitézovej z ÚPSVaR Brezno pre žiakov 6. a 7. ročníka
- realizácia prednášky v spolupráci NsP Brezno, oddelenie pôrodnictva a gynekológie, MUDr. Sotoliuk, prednáška pre žiačky 5. a 6. ročníka
- MP EDUCATION prednášky p. Holecovej: Čas premien dievčat, 7.,8.,9. ročník
- Pravda o drogách: MUDr. Vasilová, 7.,8.,9. ročník
- finančná zbierka Biela pastelka
- Bubnovačka - „Aby bolo deti dobre počut"
- realizácia nástenky pri príležitosti Svetového dňa bez fajčenia
- Svetový deň boja proti AIDS, červené stužky

7.1.4. Iniciovat' zmenu legislatívy na zavedenie PŠD do 18. roku.

Nesplnené

7.1.5 Zintenzívnenie spolupráce jednotlivých partnerov za účelom zníženia zanedbávania PŠD

V rámci spolupráce mesta s výchovno - vzdelávacími inštitúciami prebiehajú pravidelné stretnutia zamerané na riešenie výchovnovzdelávacích problémov a tiež na problém zanedbávania PŠD. V roku 2020 sa uskutočnilo 1 stretnutie so zástupkyňami ŠZŠ Brezno, na ktorom sa dohodli pravidlá spolupráce s TSP, sociálnymi pracovníkmi mesta, ako aj ÚPSVR.

Cieľ 8: Posilniť vzdelávací personál pre MRK

Špecifický cieľ : 8.1. Zvýšiť podiel pedagogických a odborných pracovníkov

Opatrenia:

8.1.1 Zvýšiť počet asistentov na ZŠ a v predškolských zariadeniach

ZŠ s MŠ, Pionierska 2 zamestnávala v minulom školskom roku 6,6 asistentov učiteľa (AsU), ktorí boli financovaní zo štátneho rozpočtu. Vzhľadom na počet žiakov so ŠVVP mali potrebu 16 asistentov. Ich žiadosti nebolo vyhovené v plnom rozsahu. V MŠ Hradby pracovala s deťmi jeden asistentka v rámci projektu Národný projekt Inklúzie v Materských školách/NP PRIM – Projekt inklúzie v MŠ/„ Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít“ Bola financovaná cez projekt.

V ŠZŠ Brezno zamestnávali pre 11 žiakov 3 AsU, ktorí boli financovaní zo štátneho rozpočtu. V ZŠ s MŠ na MPČL v minulom školskom roku zamestnávali 5. asistentov učiteľa. Traja asistenti boli financovaní zo štátneho rozpočtu. Dvaja asistenti boli financovaní z projektu EŠIF. Oproti minulému roku sa ich počet nezmenil, hoci počet žiakov, ktorí pomoc potrebujú stúpa. Vedenie školy ako aj všetci kolegovia by uvítali vyšší počet asistentov, ktorí by boli nápomocní pri práci so žiakmi s potuchami učenia a pri žiakoch z MRK.

ZŠ s MŠ Karola Rapoša vzhľadom na počet 36 integrovaných detí žiadali 21 AU, no schválili menej a zamestnávali 8,4 pedagogických asistentov učiteľa, ktorí boli určení pre žiakov so zdravotným znevýhodnením (ZZ), boli to integrovaní žiaci s konkrétnou diagnózou. Tento počet nepokryl potreby všetkých ZZ žiakov. AsU boli financovaní zo štátneho rozpočtu. Pre deti z MRK (47) im nebol pridelený žiadny AU a teda im nebolo vyhovené v plnom rozsahu. V septembri 2020 škola na základe výberu v projekte Národný projekt "Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov II" (NP POP II) získala finančné prostriedky na 7 členný inkluzívny tím v zložení 5 asistentov učiteľa a 2 odborných zamestnancov (sociálnych pedagógov) v základnej škole a 4 členný inkluzívny tím v materskej škole. Pomáhajú aj deťom z MRK.

8.1.2 Podpora dobrovoľníckej a osvetovej práce

Dobrovoľnícka práca v tejto oblasti je realizovaná dobrovoľníkmi jednotlivých oblastí, ktorí pracujú v rôznych inštitúciách, alebo občianskych združeniach a pomáhajú pri riešení tejto

problematiky či už poskytovaním poradenstva, realizáciou prednášok či neformálnych stretnutí a poskytovaním potravinovej pomoci.

3. Sociálne služby a zamestnanosť

Priorita: Aktivizácia nezamestnaných príslušníkov MRK, s využitím ponúkaných podporných programov, skvalitnenie poskytovaných sociálnych služieb pre cieľovú skupinu

Cieľ 9: Zvýšenie zamestnanosti obyvateľov z MRK

Špecifický cieľ : 9.1 Podpora zamestnanosti MRK na trhu práce

Opatrenia:

9.1.1 Využívanie národných projektov

V meste Brezno bol od decembra 2017 do júna 2019 (pokračuje kontinuálne ďalej) realizovaný projekt „Miestna občianska poriadková služba I“ v rámci ktorého bolo vytvorených 6 pracovných miest, z toho 3 pre príslušníkov MRK. Od 1. júla 2019 uvedený projekt pokračuje do 30.09. 2022. Zamestnaných je 10 príslušníkov, z toho 5 príslušníkov je MRK.

V rámci poskytnutých finančných prostriedkov z MV SR USVRK od začiatku roka 2019 prebiehal projekt Terénnej sociálnej práce až do konca 10/2019, ktorý ďalej kontinuálne pokračuje od 11/2019 až do konca 12/2022.

Mesto Brezno od 1.10.2018 do 31.10.2020 realizuje aj Národný projekt Podpora predprimárneho vzdelávania detí z MRK. Projekt bude od 1.11.2020 kontinuálne pokračovať ďalej. V rámci projektu je zamestnaný jeden AsU a na dohodu o pracovnej činnosti koordinátor inkluzívneho vzdelávania. Materskú školu, Hradby 9 navštevovalo v roku 2020 päť detí, z toho sú traja chlapci a dve dievčatá.

Mesto je zapojené tiež do projektu Podpora opatrovateľskej služby. Z celkového počtu 76 opatrovateľiek zamestnávalo v roku 2020 jednu príslušníčku MRK a dve opatrovateľky poľskej národnosti.

9.1.2. Hľadať možnosti uplatnenia sa na trhu práce znevýhodnených UoZ

Terénni sociálni pracovníci sa aktívne zameriavajú na pomoc znevýhodneným uchádzačom o zamestnanie. Motivujú klientov k ďalšiemu vzdelávaniu a k rekvalifikácii v záujme uplatnenia sa na trhu práce. ÚPSVR v rámci aktívnych opatrení na trhu práce rieši

problematiku rómskej komunity zaradovaním takýchto uchádzačov o zamestnanie do rôznych projektov. V roku 2020 boli títo uchádzači o zamestnanie zaradovaní hlavne do NP Podpora individualizovaného poradenstva, kde sa im venovali odborní poradcovia a riešili s nimi problémy v oblasti uplatnenia na trhu práce, základné otázky vstupných pohovorov, vypracovanie životopisov a motivačných listov, či rôzne školenia. Niektorí uchádzači mali záujem aj o rekvalifikačné kurzy, hlavne opatrovateľský kurz, základy výpočtovej techniky, kozmetické kurzy, zväračský kurz, prípadne vodičský preukaz skupiny „C“.

V roku 2020 bol realizovaný projekt „Pracuj, zmen svoj život“ – aktivita č. 1,2,3, v rámci ktorého mohli nájsť uplatnenie všetci UoZ spĺňajúci stanovené podmienky projektu.

9.1.3 Garancia pracovného miesta po ukončení vzdelávania (chránené dielne, absolventská prax)

V roku 2020 sa v Rozvojových službách BBSK, s. r. o., registrovanom Sociálnom podniku podarilo zamestnať 10 prevažne mladých ľudí z príslušníkov MRK. V Zlievarni Hronec sa podarilo zamestnať 3 Rómov. Pri sprostredkovaní zamestnania spolupracovali s TSP a TP.

9.1.4. Realizácia vzdelávacích programov, ktoré korešpondujú s aktuálnym dopytom na trhu práce

Mesto spolupracuje v tejto oblasti najmä so Strednou odbornou školou techniky a služieb, ktorá ponúka rôzne študijné odbory podľa dopytu na trhu práce, vhodné práve pre študentov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Škola, rovnako ako všetky stredné školy v meste, poskytuje vzdelávanie v rámci sústavnej prípravy na povolanie. Žiakov na študijné a učebné odbory prijímajú na základe splnenia kritérií pre prijatie, ktoré sa riadia príslušnou legislatívou, bez akcentu na etnickú príslušnosť.

Pri praktickej príprave spolupracujú s 30 zamestnávateľmi v regióne, u ktorých žiaci vykonávajú odborný výcvik priamo na pracovisku zamestnávateľa.

V roku 2020 poskytovali vzdelávanie v 4 - ročných študijných, v 3 - ročných a 2 - ročných učebných odboroch a 2 - ročných nadstavbových študijných odboroch. Nakoľko odbory majú rôznu náročnosť a zameranie, ponúkajú širokú možnosť výberu pre rôzne kategórie uchádzačov. V minulom školskom roku na škole študovalo 325 žiakov, z toho 142 na technicky zameraných odboroch a 183 na odboroch služieb.

Vzdelávanie poskytovali v odboroch:

4 - ročné študijné odbory

- strojárstvo
- mechanik počítačových sietí

- obchod a podnikanie

3 - ročné učebné odbory

- hostinský, hostinská
- predavač
- nástrojár

2 - ročné učebné odbory:

- strojárka výroba
- výroba konfekcie

2 - ročné nadstavbové štúdium - študijné odbory:

- spoločné stravovanie
- prevádzka obchodu
- podnikanie v remeslách a službách
- strojárstvo - výroba, montáž a oprava prístrojov, strojov a zariadení

9.1.5. Spolupráca s OUI Valaská – zapojiť žiakov do činnosti v meste v rámci odborného výcviku.

Obsah prípravy žiakov pre jednotlivé učebné odbory, v ktorých sú žiaci vzdelávaní je stanovený učebnými osnovami a tvorí organický celok vedomostí, znalostí a praktických zručností s ohľadom na špeciálne požiadavky odbornej prípravy pre výkon povolania so zameraním na:

1. pomocné práce v kuchyni
2. stavebné murárske a maliarske práce
3. príprava , skladovanie a predaj tovaru

Veľmi dobré výsledky žiaci pod vedením majstrov odborného výcviku dosahujú na zmluvných pracoviskách praktickej prípravy o čom svedčia pozitívne hodnotenia vedúcich zmluvných pracovísk. Žiaci v učebnom odbore Obchodná prevádzka - práca na príprave jedál nadobúdajú praktické zručnosti v školskej kuchyni pri Základnej škole s materskou školou MPČL 35, Brezno. Ich spolupráca je veľmi dobrá a trvá už niekoľko rokov. Snahou zamestnancov školskej kuchyne a majstrov odbornej výchovy je odovzdať svoje skúsenosti, vedomosti a zručnosti žiakov a podporiť praktického vzdelávania aj žiakov zo znevýhodneného prostredia.

9.1.6. Spolupráca s podnikateľmi ako potenciálnymi zamestnávateľmi pri zamestnávaní príslušníkov MRK

V OUI – Valaská v učebnom odbore Obchodná prevádzka - so zameraním na prípravu, skladovanie a predaj tovaru žiaci nadobúdali praktické zručnosti v hypermarketoch:

1. Billa Brezno, ul. Fraňa Kráľa
2. SC Point , ul. ČSA 19

V rámci spolupráce s podnikateľmi na území mesta Brezno vedenie školy hľadalo možnosti umiestnenia absolventov na trhu práce.

Cieľ 10: Rozvoj vhodných sociálnych a komunitných služieb

Špecifický cieľ : 10.1 Podporiť rozvoj sociálnych zručností a návykov

Opatrenia:

10.1.1 Podpora fungovania KC, výstavba nového KC v najrizikovejších lokalitách

Žiadosť o poskytnutie nenávratného finančného príspevku na výstavbu KC bola schválená. Vzhľadom na zdĺhavé procesy verejného obstarávania a nízkemu NFP oproti rastúcim nákladom, mesto zatiaľ výstavbu zariadenia nerealizovalo.

10.1.2 Realizácia vzdelávacích a iných aktivít pre deti aj dospelých v KC

V roku 2020 sa hromadné podujatia z dôvodu epidemiologickej situácie nemohli organizovať.

10.1.3 Podpora terénnej sociálnej práce

Od júla 2017 sa v meste Brezno realizuje Národný projekt „Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít“. Počet príslušníkov MRK je i naďalej na vzostupe a v mnohopočetných rodinách pribúda aj množstvo problémov, ktoré vyžadujú asistenciu i intervenovanie zo strany TSP. Klienti s nízkym povedomím a nízkou mierou zodpovedného prístupu potrebujú pri socializácii odbornú podporu a sprevádzanie. Terénna sociálna práca na základe podobných projektov funguje takmer nepretržite od roku 2009 a praxou sa potvrdzuje potreba pokračovania v tejto ceste aj v budúcnosti. V rámci projektu v meste Brezno v súčasnosti pracujú 4 terénni sociálni pracovníci a 2 terénni pracovníci z radov MRK. Vo svojej práci sa zameriavajú na poradenstvo v rôznych oblastiach, ako je zamestnanosť, zdravie, bývanie, sociálno-patologické javy, financie a hospodárenie, vzdelávanie.

10.1.4 Zapájanie mimovládnych organizácií

V spolupráci s neziskovou organizáciou MISERICORDIA, n. o. Brezno sa v roku 2020 uskutočňovali sa individuálne voľnočasové aktivity a poskytovalo sa poradenstvo pre mladých nezamestnaných (do 35 rokov). Zároveň prebiehali aktivity s rodinami s ŤZP deťmi z radov MRK. Všetky aktivity prebiehali v obmedzenom režime z dôvodu prebiehajúcej epidemiologickej situácie.

Občianske združenie LOLO JÍLO Brezno sa venuje práci s deťmi z MRK v oblasti športu.

Sú vytvorené 2 futbalové družstvá U11 a U13, kde sa tréningu zúčastňuje cca 40 detí.

Futbalové družstvá chodili hrať futbalové zápasy, v súčasnosti hrajú za FK Brezno.

Špecifický cieľ 10.2. Eliminovať výskyt sociálnopatologických javov

Opatrenia:

10.2.1 Realizovať atraktívne voľnočasové aktivity pre deti z MRK motivačným spôsobom

Talentované deti z MRK navštevujú najmä Súkromnú umeleckú základnú školu Talentárium, kde navštevujú najmä odbor hudobný a tanečný. Následne majú možnosť realizovať sa okrem iného na podujatiach organizovaných mestom v rámci rôznych projektov v oblasti kultúry. V roku 2020 sa voľnočasové aktivity pre deti z MRK realizované mestom Brezno neuskutočnili z dôvodu epidemiologickej situácie.

10.2.2 Skvalitniť vykonávanie opatrení v súlade so zák. č 305/2005 Z.z.

V rámci opatrení v súlade so zákonom č. 305/2005 mesto aktívne pracuje s problémovými rodinami. Cieľom je sanácia narušeného rodinného prostredia dieťaťa. V roku 2020 nebolo z rodiny vyňaté žiadne dieťa.

S cieľom eliminovať výskyt sociálno-patologických javov pravidelne organizujeme prednášky na rôzne témy v spolupráci s odborníkmi a dobrovoľníkmi. Prednášky zamerané na riziká zanedbávania povinnej školskej dochádzky sa zúčastnilo 9 mal. detí v sprievode svojich rodičov.

V rámci predchádzania vzniku patologického správania je mal. deťom sprostredkovávaná účasť na kultúrnych, záujmových a iných aktivitách. V roku 2020 sa na túto tému uskutočnila odborná prednáška ktorej sa zúčastnilo 11 detí v sprievode rodičov.

Záver

Napriek maximálnemu úsiliu prináša náročná práca s marginalizovanou rómskou komunitou len pomalé napredovanie. Väčšinu cieľov a úloh sa nám podarilo a stále priebežne darí

naplňať, avšak je nevyhnutné, aby všetky zainteresované subjekty vzájomne spolupracovali. V roku 2020 bola situácia pri organizovaní aktivít sťažená pandemickou situáciou, preto sme sa zameriavali na pomoc MRK práve v tejto oblasti. Jednak v rámci prevencie distribúciou ochranných pomôcok, edukáciou, mapovaním dodržiavania karantény a poradenstvom najmä v spolupráci s organizáciou Zdravé regióny. Realizáciou všetkých opatrení sa snažíme naplniť hlavný cieľ koncepcie, ktorým je zlepšenie kvality života príslušníkov rómskej komunity, zmiernenie napätia a zlepšenie vzťahov s majoritou. Zároveň kladieme dôraz aj na zvýšenie osobnej zodpovednosti príslušníkov MRK vo všetkých oblastiach.